

Emigreren en achterlaten!

In de naoorlogse jaren rond 1950 lieten heel wat burgers Nederland achter zich om hun heil elders te zoeken. Voornamelijk agrariërs die de kans grepen om zich in verre oorden te vestigen.

In het etymologisch woordenboek vind je de herkomst van het woord emigreren. Het betekent letterlijk uitwijken. En uitwijken doe je alleen als er gevaar dreigt. Dus de emigratie golf in de vijftiger jaren was niet uit luxe. Boeren zagen hier bijna geen droog brood meer op de plank. Het politieke klimaat was ook veelal wat de doorslag gaf om te vertrekken. Zo namen ook twee ooms van mij, Willem en Teunis Kolkman, de beslissing om per schip naar Canada te vertrekken. Tegenwoordig vlieg je in zes uur van Amsterdam naar Toronto, maar toen had je zes dagen nodig om weer vaste grond onder de

voeten te krijgen. Op de foto links heeft mijn oom Teunis al plaats genomen op het schip in de Rotterdamse haven met vrouw en negen kinderen. Stein de oudste dochter is dan zestien jaar en Mary als baby van drie maanden is de jongste. In Canada wordt nog een jongen geboren, genaamd Leonard. Tante Lena Stegeman had dus in de eerste opbouw jaren in Canada maar liefst tien kindermonden te

voeden. Oom Willem en Tante Mein met vier kinderen waren oom Teunis en tante Lena al een paar jaar eerder voorgedaan. Dat vergemakkelijkte de aankomst enigszins. Ze konden direct worden opgevangen en er was sobere woonruimte.

Op de kade van de Rotterdamse haven, staan broers en zwagers afscheid te nemen. 'Misschien zien ze elkaar wel nooit weer terug', was toen de gedachte. Oom Teunis staat in het midden van de vier broers en luistert aandachtig. Links luistert oom Bets mee naar het gesprek van broer Jan Hendrik (midden op de rug) die met broer Jaap (rechts handen in de zak) in discussie is. Rechts komt zwager Harm Warringa aanlopen. Een leuke bijkomstigheid

van deze foto is, dat oom Jaap zijn handen diep in de zak heeft. Het spreekwoord zegt immers: (scherts) ga je emigreren omdat je je handen al hebt ingepakt? Oom Teunis leeft nog in een redelijke goede gezondheid met al 97 jaar op de leeftijdsteller in Canada. In augustus van dit jaar (2005) heb ik hem opgezocht samen met mijn drie zonen. De stok moet hem wat helpen om op de been te blijven. We hebben genoten van zijn verhalen. Niet alleen van verhalen van toen, maar ook de actualiteit van nu. Mentaal is deze oude baas nog in zeer goede doen. Ondanks het vele ploeteren, hard werken van de vroege ochtend tot de late avond. Eerst natuurlijk in loondienst.

Het duurde een aantal jaren voordat er genoeg geld op de plank was om iets te pachten of te kopen. Op de foto genieten mijn drie zonen (van links naar rechts) Maarten, Wouter en Joost zichtbaar van onze ontmoeting. De oude Teunis kijkt de jonge Teunis (52) diep in de ogen en geniet met volle teugen van ons bezoek. We staan hierop het feest van zijn oudste dochter Stein. Stein was zestien toen ze uit Nederland vertrok. We vieren dat ze vandaag (september 2005) 50 jaar is getrouwd met Herman Schoemaker, ook een oud Vroomshoper. Oom Teunis is nu precies zo oud als zijn moeder Steintje Kolkman van der Werfhorst is geworden. Op de foto rechts zijn vijf geslachten te zien. De foto stamt uit 1976, opoe Stein is in 1978 overleden. Van links naar rechts: kleine Jennifer, Linda, Stein, Oom Teunis, Opo Stein. Geslachten komen en geslachten gaan. Jennifer is inmiddels ook al moeder zodat oom Teunis nu ook vijf geslachten heeft.

In 1978 kwam oom Teunis naar Nederland omdat zijn moeder stervende was. Samen met

tante Mein Kolkman – Gerrits (vrouw van oom Willem) hebben ze hun moeder en schoonmoeder nog kunnen spreken en in de laatste dagen kunnen bijstaan.

Steintje van de Werfhorst stierf als moeder, groot-, over- en betovergrootmoeder. Opa Kolkman

(Egbert) de vader van Teunis is al overleden toen

hij nog maar een vijftal jaren in Canada was. Op de foto rechts is hij te zien bij de oale scholle te Vroomshoop. Een van zijn zonen, ik weet niet welke, heeft een jas vergeten, die hij over het stuur heeft liggen, bij vertrek naar Canada. Misschien stond de bus met emigranten er nog en opa er dus achteraan. Of het gelukt is weet ik niet. De foto moet dus gemaakt zijn tussen 1948 – 1950. Helaas heeft hij het verre en grote nageslacht in Canada niet meer mogen meemaken. En als ik goed ben geïnformeerd was hij de enige die ze inderdaad nooit heeft weergezien. In 1958 is hij begraven. Ik was vijf, maar herinner me het als de dag van gisteren. Oom Willem kwam naar Nederland om zijn ernstig zieke vader op te zoeken. Maar hij was helaas te laat de avond voor zijn aankomst op Schiphol overleed Egbert Kolkman. Oom Teunis was ook graag meegekomen. Maar de vette jaren moesten nog komen in Canada. Oom Willem werd door oom Teunis gesponsord om naar Nederland te kunnen vliegen. Oom Teunis woont nog zelfstandig op zijn boerderij. Zorgt voor zich zelf en kookt zijn eigen potje. Zijn hond Ekko is zijn trouwe kameraad. Als hobby houdt hij er nog dertien koeien op na! En met zo'n nageslacht gaat er geen dag voor bij of er is altijd wel iemand of meerderen op bezoek! In 2001 heb ik hem ook bezocht, hij werd toen 91 jaar. Geanimeerd hebben we vele uren aan de keukentafel doorgebracht.

Verhalen over toen! Met belastingschuld uit Nederland moeten vertrekken om het in Canada hopelijk beter te krijgen. Het beter krijgen, heeft even geduurd. Vijf jaar Canada had hem immers nog niet voldoende reserves opgeleverd om zijn vader te begraven in Nederland. Een hard gelag, dat heeft pijn gedaan. Maar klein van stuk en groot en goed van hart betaalde hij mee aan de vlucht van zijn broer!

De plannen zijn er al om naar Canada te gaan (1947). Maar gelukkig kan er nog een

foto gemaakt worden, voor het vertrek van oom Willem, van het hele gezin. Zittend van links naar rechts: Matje, opa Egbert, opoe Stein, Anna. Staand van links naar rechts: Teunis, Jan Hendrik, Bertus, Manna, Jaap en Willem. Oom Teunis stamt dus uit een gezin van acht kinderen. Oom Teunis (staand 1^e links), oom Bets (staand derde van links) en Tante Anna (zittend 4^e van links) zijn gelukkig nog in leven. Over emigreren gesproken de rest is dus definitief al uitgeweken.

Op 18 december 2005, dus over 14 dagen hoop ik tante Anna te gaan feliciteren met haar 99^e verjaardag. Bij leven en welzijn is ze dan al 2 jaar ouder als opoe Stein. Zij wordt verzorgd in een tehuis op de Westerhaar. Op de foto links zie je haar, op haar verjaardag, als 98 jarige in bijzijn van mijn broer Dinand. De gehele familie Bakker was er natuurlijk en veel neven en nichten kwamen haar feliciteren.

Toen ik in september 2005 in Canada was verraste oom Teunis mij met de

volgende boodschap. Mijn zoon Wouter kijkt geïnteresseerd toe! 'Wanneer mijn zuster Anna volgend jaar honderd mag worden, dan kom ik nog 1 keer naar Nederland'. En nu maar hopen en bidden! Telefonisch spreken broer Teunis en zus Anna van resp. 96 en 98 elkaar nog regelmatig. Toeval of niet, in juni van dit jaar kwamen de sterke oudjes ten val in hun eigen woning. Met dat verschil dat Tante Anna haar rechter oog blauw had en oom Teunis zijn linker. Wanneer ik hem bel, zegt hij op zijn altijd volhardende en humorvolle toon: 'ik denk niet dat het aan mijn ouderdom ligt, het oog wil ook wel eens wat'. Ik was in 2001 in Canada

om bij verrassing oom Teunis met zijn 91^e verjaardag te feliciteren. Rond koffie tijd arriveerde ik in zijn woonplaats Goderich. Zijn grote woonkeuken zat vol grijze meestal Nederlands sprekende eminenties.

Van heinde en verre waren de emigranten toegestroomd om hem te feliciteren. Allemaal mensen die in de loop der jaren bevriend zijn geraakt omdat ze allemaal het zelfde doel hadden, een goed bestaan in Canada op bouwen. Mijn oom spreekt drie talen, dialect Vroomshoops, algemeen beschaafd Nederlands en Canadees. Die drie samen noem ik steenkolen engels. In iedere zin die hij uit spreekt zit een mengsel van alle drie de talen. Tegen mij spreekt hij het Vroomshoopse dialect, want dat voelt goed aan om oude verhalen op te halen.

Op de 95^e verjaardag van oom Teunis moet er natuurlijk geposeerd worden. Van links naar rechts staand: Leonard, de jongste, Berend Jan, Egbert, Stein, Bill, Henry en zittend van links naar rechts: John, de pater familias Teunis zelf, Mary en Joanne. De tiende Herselt ontbreekt. Herselt is in 1969 als 27 jarige overleden aan een noodlotig ongeval. Tante Lena, zijn vrouw, is in

1983 overleden. Vorige week donderdag heeft hij zijn tweede kind ten grave moeten dragen. Mary in blauw zittend 2^e van rechts. Mary is overleden op 52 jarige leeftijd. Ik heb haar in september van dit jaar nog in Canada mogen ontmoeten. Ze was toen al heel erg ziek. Het is natuurlijk de omgekeerde wereld dat je als vader van bijna 97 jaar je dochter van 52 moet gaan begraven.

In 1963, 13 jaar naar dato van emigratie, komt Tante Lena (vrouw oom Teunis) voor het eerst naar Nederland. Op de foto zit ze helemaal rechts. En gelukkig treft ze de familie Kolkman inclusief opoe Stein in goede gezondheid aan. Tante Anna (zittend 2^e van links) is anno nu nog het enige familielid in leven. Mijn moeder (staand 4^e van links) Jantje Kolkman – Zandbergen hebben wij als laatste begraven in juli 2004. Op deze foto ontbreekt oom Bets en tante Riek. Bertus was de jongste van de acht kolkmannen. Hij is 83 jaar en wordt op dit moment verpleegd in een verzorgingshuis te Enschede. Veel van de broers en zussen hebben oom Teunis en oom Willem gelukkig op kunnen zoeken in

Canada. Tante Anna en oom Jaap zochten oom Willem op toen hij heel erg ziek was. Mijn vader en tante Mat zijn later bij de begrafenis van oom Willem in Canada geweest. Met oom Jaap en mijn nicht Minie was ik in 1972 in Canada. Een half jaar na het overlijden van mijn vader in 1987 ging mijn moeder samen met oom Harm en Tante Mat de emigranten opzoeken. Gelukkig is in de loop der tijd mijn titel van 'emigreren en achterlaten' veranderd in 'emigreren en weer opzoeken'.

Als tien jarige bracht ik Tante Lena in 1963 naar het station in Vroomshoop.

Haar drie zussen en 2 schoonzussen vergezelden haar naar Schiphol voor de terugreis van haar eerste trip naar Nederland na emigratie. In 1972 had ik als 19 jarige het voorrecht om mijn familie in Canada al te bezoeken. De oom waar ik naar genoemd ben, oom Teunis betaalde mijn trip. Mijn eerste vliegreis en dan ook nog ver over de oceaan. De vereniging

Wereldcontact bracht mij met een groot KLM toestel veilig heen en weer. Oom Willem was toen al ziek maar liet mij ondanks dat per auto het wijde Canada zien! We bezochten zelfs de staat Michigan in Amerika met als hoofdplaats Grand Rapids.

Ik als 19 jarige in 1972 al in Canada en Amerika, ik was de koning te rijk. Dank zij een emigrant die het avontuur in 1950 met negen kinderen en met veel onzekerheden en belastingschuld in Nederland heeft aangedurfd. Oom Teunis is en blijft voor mij een held!

De foto hier onder laat het gezin van oom Willem Kolkman zien met vier kinderen. Van links naar rechts: tante Mein, Willem, Egbert, Stein, Jane en oom Willem. Aan het interieur en de kleding te zien zal dit in de late vijftiger jaren zijn. In 1962 komt Egbert (3^e van links) als 17 jarige jongen om bij een

nood lottig ongeval.

Terwijl oom Teunis altijd boer is gebleven met veel hectares grond en koeien. Stapte oom Willem over naar de kippen branche. In 1972 toen ik in Canada was had hij een aantal immens grote schuren staan met meerdere

etages en duizenden kuikens.

‘Zo namen ook twee ooms van mij, Willem en Teunis Kolkman, de beslissing om per schip naar Canada te vertrekken’. Hun beide gezinnen hebben het er goed. De keuze om uit te wijken is een goede beslissing geweest. En ondanks het uitwijken hebben we elkaar alweer vaak gezien, hier in Nederland of op Canadese bodem.

In de zomer van dit jaar kwam Stein, de oudste dochter van oom Teunis, met maar liefst 6 andere geboren en getogen Canadese vrouwen naar Nederland. Haar vier dochters, Linda (zelf oma), Jony, Patty en Liz. Karen de dochter van Berend Jan (zoon oom Teunis). Dorie de vrouw van Leonard (jongste kind (47) van oom Teunis).

Direkt na aankomst op schiphof ging ik met hen op zoek naar hun wortels (heritage). Behalve Stein waren de andere zes nog niet eerder in Nederland geweest. De Kolkmanweg in Vroomshoop is dan wel de eerste plaats die je opzoekt. De geboorteplek van oom Teunis en van zijn dochter Stein. Opa Egbert, de vader van oom Teunis, had er zijn boerderij. In de tweede wereldoorlog werd het gebruikt als onderduikadres voor engelse parachutisten. Oom Jaap (broer Teunis), op de foto afgebeeld in de tijd van toen als slager te Den Ham, was zeer actief bij de ondergrondse. Vanuit Stegeren, het beste droppingsveld uit de 2^e wereldoorlog bij Ommen, werd munitie en parachutisten verplaatst naar de boerderij van mijn opa. Stilzwijgend, met een groot slot op zijn mond, stemde opa Egbert toe. Mijn opa werd later geëerd door de straat naar hem te vernoemen. Wijlen oom Jaap heeft daar een grote bijdrage aangeleverd. Oom Jaap was later zeer actief in de lokale politiek, als gemeenteraadslid van de Gemeente Den Ham. Zijn enige dochter Minie treedt nu, jaren later, in de sporen van haar vader. Bij de gemeenteraadsverkiezing anno 2006 staat zij op

de lijst van het CDA voor haar woonplaats Rotterdam. Meer vrouwen die verkiesbaar zijn, is het motto. Dat had oom Jaap nog moeten weten.

bij stil werd gestaan.

Met bovenstaande wetenschap, op zoek naar je herkomst in Nederland, is het nog enerverender om dan hoog vanaf de Eiffeltoren in Parijs je vader van 96 (oom Teunis) in Canada te kunnen bellen: 'Hoi, pa, met Stein, ik sta boven op de Eiffeltoren in Parijs, maar ik heb de meiden ook al laten zien waar wij geboren zijn! De parade in Apeldoorn (mei 2005) bezoeken vanwege 60 jaar na de 2^e wereldoorlog is een emotionele gebeurtenis. Vooral ook omdat er veel Canadese veteranen zijn. Het Openlucht museum in Arnhem gaf hen een goed beeld hoe Nederland was toen oom Teunis hier nog woonde. En natuurlijk rijd ik met de meiden over de brug in Arnhem, 'The bridge to far'. Het bezoek aan de Canadese begraafplaats in Holten was aangrijpende dan ik had gedacht. Veel bekende namen kwamen ze tegen waar

Op mijn laatste bezoek aan Canada mocht ik op het 50 jarig huwelijksfeest van Stein, de oudste dochter van oom Teunis, in september 2005, maar liefst 140 familieleden begroeten en spreken.

Overigens zijn maar weinig kinderen en de latere generaties in het vak van hun vaders beland. Velen zijn wel werkzaam in aanverwante bedrijven. Zo is Egbert (Bert) een zoon van oom Teunis kwaliteitsmanager op een groot kalkoenen concern. Linda, de oudste dochter van Stein en Herman, houdt zich samen met haar man bezig met het exporteren van duizenden kalkoeneieren naar Europa. Er zijn ook boekhoudsters, kapsters, vrachtwagenchauffeurs, loodgieters, etc net als hier. En er is anno 2005 weer een nieuwe emigratiestroom op gang.

Het is bijna 55 jaar geleden dat oom Teunis de stoute schoenen aantrok met vrouw en 9 kinderen om de grote plas over te steken. Emigreren en achterlaten. Hij kijkt er met veel voldoening op terug. Naast tegenslagen en niet te vergeten verdriet van het overlijden van geliefden, heeft hij geen spijt van zijn toenmalige beslissing. Veel plezierige uren heb ik aan zijn keuken tafel

doorgebracht. Gesprekstof was er altijd. Buiten op zijn waranda zaten we uren. Ervaringen uit wisselen over vroeger, over de huidige politiek in Canada en in Nederland. Over Balkenende en Bush, de Amerikaanse president, dat was geen vriend van hem! Veel kon hij nog vertellen over mijn vader toen ik nog niet geboren was. Veel kon hij mijn kinderen vertellen, die mijn vader nauwelijks

hebben gekend.

Emigreren en achterlaten, weerzien en ontmoeten!

Oom Teunis, mijn held!

adres oude Teunis :

Bluewater RR2 Beach
82174, Goderich, Ontario Canada
telefoon 00 1 519 5246356

adres jonge Teunis:

Teun Kolkman
Disseroltweg 16
7635 NG Lattrop - Breklenkamp
telefoon 0541 - 229509
mobiel 06 -28532096
email t.kolkman@home.nl